

LIBERALIZM WE WSPÓŁCZESNEJ GOSPODARCE

Ogólnopolska konferencja naukowa
Poznań, 20 czerwca 2008 r.

W dniu 31 lipca 2008 r. Waław Wilczyński, profesor zwyczajny i doktor habilitowany nauk ekonomicznych, wybitny uczonek, szanowany i lubiany nauczyciel akademicki, zasłużony wychowawca wielu pokoleń polskich ekonomistów, niestrudzony społecznik i działacz gospodarczy, kochający i kochany mąż, ojciec i dziadek, obchodził Jubileusz swoich 85. urodzin. Dla uczczenia Szanownego Jubilata Katedry Historii Myśli Ekonomicznej oraz Makroekonomii i Badań nad Gospodarką Narodową Akademii Ekonomicznej w Poznaniu i Oddział Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Poznaniu 20 czerwca br. zorganizowały ogólnopolską konferencję naukową „Liberalizm we współczesnej gospodarce”. Honorowy patronat nad konferencją objął JM Rektor Akademii Ekonomicznej w Poznaniu prof. dr hab. Witold Jurek. Konferencja odbyła się w auli Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Na konferencję nadesłano 14 referatów, które wydane zostały nakładem Wydawnictwa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu w pracy zbiorowej *Liberalizm we współczesnej gospodarce* pod redakcją Waława Jarmołowicza i Marka Ratajczaka. Organizatorzy przyjęli podział konferencji na trzy części. Podczas pierwszej z nich odbyły się uroczystości związane z jubileuszem 85 rocznicy urodzin profesora Waława Wilczyńskiego, gorącego zwolennika i propagatora idei liberalizmu gospodarczego w Polsce. Podczas drugiej i trzeciej sesji zaproszeni prelegenci z różnych ośrodków akademickich wygłosili przygotowane przez siebie referaty. Trzecią sesję zakończyła dyskusja nad wpływem koncepcji liberalnych na kształtowanie się gospodarki rynkowej w Polsce w ciągu minionych 20 lat.

Jubileuszową część konferencji otworzył prof. dr hab. Marek Ratajczak, Prorektor ds. Rozwoju Uczelni i Doskonalenia Kadr AEP, Kierownik Katedry Historii Myśli Ekonomicznej, której czynnym pracownikiem jest profesor Waław Wilczyński. Następnie głos zabrał JM Rektor AE prof. dr hab. Witold Jurek, który w imieniu społeczności uczelnianej złożył Jubilatowi najlepsze życzenia. Kartki

z życiorysu profesora Wacława Wilczyńskiego w obecności zebranych przedstawił prof. dr hab. Wacław Jarmołowicz. Następnie dr Marian Król wręczył Jubilatowi Złoty Medal Towarzystwa im. Hipolita Cegielskiego. Na zakończenie tej części konferencji goście mieli możliwość indywidualnie złożyć życzenia Jubilatowi oraz pozować do wspólnej fotografii.

O podzielenie się swoimi spostrzeżeniami na temat wpływu koncepcji liberalnych na proces transformacji gospodarczej w Polsce poproszeni zostali wybitni naukowcy specjalizujący się w tej problematyce. Wywodzą się oni z wiodących ośrodków akademickich w Polsce, m.in. Szkoły Głównej Handlowej, Akademii Finansów w Warszawie, Szkoły Biznesu Politechniki Warszawskiej, Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. W dyskusję włączyli się także przedstawiciele innych ośrodków naukowych z Polski oraz poznańskiego środowiska społeczno-gospodarczego. Problematyka konferencji skupiła się wokół dwóch zasadniczych zagadnień, miejsca idei liberalizmu w teorii gospodarowania oraz roli koncepcji liberalnych w praktyce gospodarowania.

Dyskusja na temat miejsca liberalizmu we współczesnej teorii ekonomii znalazła swe odbicie w referatach: Marka Ratajczaka (AEP) *Nurt liberalny w ekonomii*, Zbigniewa Drozdowicza (UAM) *Filozofia społeczna liberalów brytyjskich. Przyczynę do narodzin kapitalizmu z „ludzką twarzą”*, Danuty Kopycińskiej (US) *Etyka życia gospodarczego a liberalizm*, Dawida Piątka i Katarzyny Szarzec (AEP) *Liberalna koncepcja jednostki gospodarującej i jej implikacje dla transformacji gospodarczej*, Małgorzaty Gajowiak i Wojciecha Piotra (AEP) *Liberalizm wobec państwa jako dobra publicznego* oraz Izabeli Bludnik (AEP) *Keynesizm czy liberalizm? Teoria poszukiwań na rynku pracy*.

Znaczenie koncepcji liberalnych dla praktyki gospodarowania w Polsce i na świecie było przedmiotem referatów: Wacława Wilczyńskiego (AEP) *Spory o polską transformację – dylematy, nieporozumienia, błędy*, Elżbiety Mączyńskiej (SGH, INE PAN) *Ład gospodarczy. Pochwała „ordo”*, Urszuli Płowiec (AF) *Chiny – największy beneficjent polityki liberalizmu gospodarczego*, Witolda M. Orłowskiego (SB PW) *Czy polska jest krajem liberalnego kapitalizmu?*, Macieja Bałtowskiego (UMCS) *Liberalne aspekty transformacji gospodarczej w Polsce*, Adama Baszyńskiego i Wacława Jarmołowicza (AEP) *Liberalizacja rynku usług bankowych w Polsce (w latach 1989-2006)*, Barbary Kalinowskiej i Magdaleny Kanpińskiej (AEP) *Liberalizm a sytuacja zawodowa kobiet w warunkach transformacji gospodarczej w Polsce* oraz Beaty Wójcickiej (AEP) *Naturalna stopa bezrobocia – rezultat swobodnego wyboru jednostek czy zawodności działania rynku?*

Uczestnicy konferencji zwrócili uwagę na rekonstrukcję teoretycznych podstaw i rozwinięć dotyczących liberalizmu gospodarczego w teorii ekonomii i filozofii. Zastanawiali się także nad relacjami między liberalizmem a transformacją gospodarczą, a zwłaszcza wpływem koncepcji liberalnych na proces transformacji w Polsce. Interesującą i bardzo ważną kwestią były studia przypadków, związane z funkcjonowaniem liberalizmu w rzeczywistości społeczno-gospodarczej, przede wszystkim w polskiej praktyce gospodarczej.

Prelegenci podkreślali, że pojęcie doktryny liberalizmu jest trudne do wyodrębnienia i zdefiniowania. Jego konstytutywnym elementem jest liberalizm ekonomiczny. Autorzy podejmowali próby definiowania go poprzez odwołanie się do historii filozofii, uwarunkowań politycznych i społecznych oraz analizę piśmiennictwa ekonomistów klasycznych i kontynuatorów ich myśli. Prof. dr hab. Marek Ratajczak zaliczył do tych założeń: naturalny porządek w gospodarce, którego reguły jednostka jest w stanie odczytać oraz wolność jednostki, osobisty interes ekonomiczny i konkurencję. Prof. dr hab. Witold Orłowski postawił pytanie, czy Polska jest krajem liberalnego kapitalizmu? W jego opinii model gospodarczy, który ukształtował się w Polsce w ciągu minionych bez mała 20 lat, choć niewątpliwie mający charakter rynkowy i zbliżający kraj do ideałów wolności gospodarczej, trudno uznać za model liberalnego kapitalizmu. Rola państwa w gospodarce jest zbyt duża, a skuteczność jego funkcjonowania zbyt mała.

Jak zauważył prof. dr hab. Maciej Bałtowski, każdy system gospodarczy charakteryzowany jest niezależnie przez dwie cechy, tj. mechanizm regulacji (rynkowy lub nierynkowy) oraz formę własności (prywatną lub państwową; inaczej kapitalistyczną lub socjalistyczną). Transformacja gospodarcza znajdowała odzwierciedlenie w dwóch podstawowych obszarach, zmianie sposobu regulowania gospodarki oraz zmianie struktury własnościowej gospodarki. W ocenie prof. M. Bałtowskiego, proces zmiany sposobu regulacji gospodarki nastąpił w iście liberalnym stylu, podczas gdy zmiany w sferze własności przeprowadzone były w sposób mniej zdecydowany i trudno im przypisywać liberalny charakter. Jak podkreśliła prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska, w przypadku Polski pytanie o optymalny

ustrój społeczno-gospodarczy wymaga odniesienia do konstytucyjnego zapisu o społecznej gospodarce rynkowej, jako obowiązującego ładu gospodarczego. Wyrażna jest potrzeba dążenia do „ustroju równowagi”, symbiozy aspektów ekonomicznych, społecznych i ekologicznych.

Interesujące były prezentacje studiów przypadków, związanych z funkcjonowaniem liberalizmu w rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Dotyczyły one nie tylko polskiej praktyki gospodarczej. Prof. dr hab. Urszula Płowiec wskazała w swoim wystąpieniu na największego beneficjanta polityki liberalizmu gospodarczego, jakim są Chiny, które od 1979 r. odnotowują wzrost PKB w tempie około 10% rocznie. Źródłem tego rozwoju jest skuteczne sprzężenie dwóch czynników: wykorzystania sprzyjającej sytuacji zewnętrznej (m.in. liberalizacji handlu i przepływu kapitału) oraz politycznych i gospodarczych reform podjętych przez Komunistyczną Partię Chin. Wpływ koncepcji liberalizmu na polską gospodarkę analizowano w kontekście przemian na rynku usług bankowych, sytuacji kobiet na rynku pracy oraz kształtowania się poziomu bezrobocia naturalnego i przymusowego. Wskazano na pozytywne skutki liberalizacji sektora bankowego oraz rozszerzenie swobody ekonomicznej kobiet w podejmowaniu decyzji, co do możliwości podejmowania pracy oraz na zmniejszenie nierówności płacowych.

Konferencję zakończyła dyskusja nad wpływem koncepcji liberalnych na kształtowanie się gospodarki rynkowej w Polsce w ciągu minionego 20-lecia. Jak zauważył prof. dr hab. Waław Jarmołowicz w podsumowaniu konferencji, Polska jest już krajem po transformacji gospodarczej, o liberalnej gospodarce, ale w którym jeszcze wiele rozwiązań instytucjonalnych poprawiających efektywność gospodarowania należy wprowadzić lub zreformować.

Organizatorzy konferencji wyrażają nadzieję, że wymiana poglądów oraz wypływające z niej wnioski przyczynią się do obalenia nieporozumień związanych z liberalizmem ekonomicznym i funkcjonowaniem gospodarki rynkowej. Konieczne jest przekonanie polskiego społeczeństwa, że wolność gospodarcza pozostaje podstawowym prawem człowieka i jej ochrona pozostaje fundamentalnym zadaniem praworządnego państwa.

Konferencja była współfinansowana przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego ze środków na naukę w latach 2008-2010, projekt badawczy nr NN112335534. Pokłosiem konferencji jest praca zbiorowa *Liberalizm we współczesnej gospodarce* pod redakcją naukową Waław Jarmołowicza i Marka Ratajczaka, wydanej nakładem Wydawnictwa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu w 2008 r. (ss. 360). Recenzję pracy sporządziła Pani Profesor Danuta Kopycińska.

Adam Baszyński
a.baszynski@ae.poznan.pl